नलोदयः

५७०

~~२८~~ 26 पत्राणि

नं० ५६० - ई
स्तोत्र ६
कागज़ 26 पत्राणि
कर्ता – म० कालिदास

न·१ ॐश्रीगणेशायनमः ॐहृदयसदायादवतःपापाटवाः३ रासदायादवतः अरिसम्रा
दायादवस्त्रिजगन्मागास्मरेणदायादवतः१ योजनिनागोपीतस्वचारयोवल्लवा
गनागोपीतः भर्त्येणगोपीतःकंसाघोद्वेष्यमेवनागोपीतः २ यदरिष्टुसन्नामा
नःस्थितयोयन्नन्नमुदरसन्नामानः यमससन्नामस्तुर्भवभाजस्वपठितसन्नामानः३
समनिन्दानवनाशंजननतालिकुलंययेवदानवनाशं द्विरदादानवनाशंजगद्बल
मंतेयतस्सदानवनाशम् ४ उलकम् असिसराजानीनेरामास्वोयोगतिःपराजानी

ॐ राम

यस्यरत्नाजानीतेरत्नानिजनः ऊलेयरराजानीने ५ यस्येनानावारिप्रकारनदीः श्राम
यें धुनानावारि अतरत्नानावारिव्यसनैर्यद्रु विवनं यनानावारि ६ अपियोदा।
यादाया।दयप्रदोंहस्सिदायादायः करमादायादायश्रियोधिरथिराजमस्तिगदाया
दायः ७ अविद्वराजादित्या कतालमेदेवमः सराजादित्या येनसराजादित्याजि
दिवात्संयुक्तश्रक्रुराजादित्या ८ खर्वसेनानावेद्यस्वांह्रोचो सुविचयस्यनाना ८
वेद्यः स्निग्यजनानावेद्यप्रयतेक्ष्म मस्तकाव्यरचनानावेद्यः ९ ॥अथयनिजराज्यं

न०२ प्रशासितवत्तेन भ्रातुराज्यं तेन येनाराज्यं तेनाश्रियादिशो यस्य विहितराज्यं तेन १० स्मर्तिं
स्मारसमानां योदयदायुसहस्रमारसमानाम् रुद्रकुमारसमानाँ मजयद्विषतां च पंक्तिमारस
मानाम् ११ सास्वनियामान्नियतः श्रेष्ठाविधास्तदाश्रियामानयतः अधिकायामान
यतः शात्रावपियस्यापिर्दयामानयतः १२ अहितानामावस्यत्रातायः शरणागामिना
मायस्य गतनामायस्यकृतः पितावीरसेननामायस्य १३ भुव्यतनोदंते द्विषतां स
यशांसि शोभनोदंतेन नीतानोदंतेनदीतिमभजन्नः हितदंतिनोदंतेन १४ ॥ सविव

गिरागोयायन्नलः सपृथिवीं निरस्तरागोयायम् स्तोरागोयायंनीत्वानेमुर्म हृत्तरागो
पायम् १५ योदमीमान्यायाद्यिकोथरिपुर्यमित्यमीमान्यायात् वेदमीमान्या।
यान्निजगाजिकन्यायाम भ्रवमीमान्यायात् १६ महितनमाँरंभाभिर्दमयंतीसहग३।
मारमारंभाभिः ददतीमारंभीमिर्वहृयेसोकहृये:समारंभाभिः १७ सारत्नंनारीणां
नलश्रियामजनिनिलयनेंनारीणाम् यस्यानेंनारीणांमरुमवह्वयावनेंनारीरणाम् १८
चकमेसाराजन्यश्रेयंतत्तांसतेजसाराजन्यः श्रान्तविसाराजन्यश्रियोयितययाभिजि

न. द. नार्त्तिनोद्यानेन प्रभाविहीनेन शोभनोद्यानेन स्मरज्ञानोद्यानेन स्फुटमितिगतिभि
३ हन्तोन्नतोद्यानेन २० मोहितहंसतापजनः कांश्चिदपि[illegible]श्रपद्धितायहंसतापजनः सखे
3 हंसतापजनजन्मान्यदमीतोषमावहंसतापजनः २१ तेतारसारसमानः सविहंगगणोऽब्रवी
त्संसारसमानः वाताहिंसारसमानः स्तूदलभ्योनिःश्रयः स्वसारसमानः २२ त्वंरुच
केत्वंगात्वादयिकोभेम्यास्वैर्मौक्तिकेगत्वा सातेकेत्वंगत्वासक्तालीलांतत्सकाशकेत्वंगत्वा २३
इति हंससारामायामिकंठ्यामयकृतेवसारमाया जग्मुसारामायाजगाद्गुश्चासससारामाया २४

श्रीसंकाशास्यस्याद्वै भेमिनत्लस्यशाशिनिकाशास्यस्य अरिलोकाप्रतस्यस्ययदि मार्यास्याः ऊमा।
रिकामास्यस्य २५ इतिहांसेनोदितयागणोन भेमाम्उदारसेनोदितया नवभासेनोदित
यास्मरेणसपुनर्नलोसेनोदितया २६ तावद्दुयावायस्य ः श्रीएपः ३न रस्यासन्नियावा॥
यस्य नेचनि यावायस्यव्यन्उवंस्त्रल्लनायमविनुयावायस्य २७ इतिसविनामानि।
तयाजह्रे भेस्यानल्लो विनामानितया स्वाख्यानामानितयाशिर्षेपचविचिंत्यनस्यनामानितया।
२८ अयससमम् द्रागम्स्य॑द्मांनस्यात्लंकृते ःसमुद्रामास्य यौवनमुद्रागस्यस्वस्उतारत्नस्सादमुद्रागस्य २९

न॰ट॰ ध

५

इक्ष्वाकुराजाजानन्तुतस्वयंवरंविधिविदिन्दिराजानन्तुतः यस्यजराजातन्तुतःश्यामयासोजनार्द्दराजानन्तुतः ३०

पुत्रं नेहासेनापालिःस्वयंवरंभ्रमुजांससेनापालिः नवभासेनापालिःस्वर्गेष्वयैःशिरसियाससेनापालिः ३१

नांगांसेनाराजिःस्वर्गसदांयैःससारसेनाराजिः आयासेनाराजिःजयितरिपोयत्नात्विभुयसेनाराजि ३२

शेषपरमहसेनप्रापितलेनोत्सवःपरमहसेनः स्फुरितपरमहसेनप्रवभौयविलोवततपरमहसेन ३३ त्रिप्र

लसन्नालीकाःनद्विनेषुमुरेवेंदुस्तुलितसन्नालीकान् राहुःसन्नालीकानंकानिर्विंशुथोभ्रन्नासन्नालीकान् ३४

अञ्जनिकलापासंतंस्वयशेणनिजकंमहांकिलापासंतं मातुकलापासंतंवीतानलंस्वरततिःकलापासंतं ३५

ॐ राम ध

स्वर्निलयानामनलंकृतमपि जेतुं तनिश्रियानामनलम् यमजेयानामनलं प्रोचेराक्रममरिचयाना

मनलम् ३६ वदकामायासन्नत्वं मेमेयकुः पोतः शमायासन्नं [illegible] श्रेयस्तमायासन्नं त्वां दृष्टानत।

जनः स्वमायासन्नं ३७ इतिसरवे केहासत्यस्य समुक्तोत्तरूपरप्रवेके हासत ना नाम विवेके हासः

श्रयति स्त्रीं तत्रपार्थिवे केहासः ३८ हरिपवमानयमानां हूतोसिन लोमहारमानयमानान्

भवतीमानयमानानां मैमिस्तुतान्विद्धि महसिमानयमानान् ३९ तुल्यप्रसरसादेहि प्रम

वोमम्याः स्वप्रसरसादेहि तां नमिसरसादेहि स्वजंचनाकान्तस्वंच सरसादेहि ४०॥श्रीः॥श्रीः

न.द. ५ इतिकृत्स्नसामारवतः स्वर्लोकात्तन्मुखेनसामारवतः मरिदेमामारवतस्य स्ता देवनेलोकमारसामास्वतः ४१

साविरराजायतयाधीनाद्दशातं स्मरावुरानायातया परिरज्ञाजायतयाद्युचाश्रासिमनषथराजायतया ४२ त

स्यादेवाघस्यब्रह्मणा मनलेनथीपदेवाघस्य सतिनिनदेवाघस्यस्वयःप्रियायांपदंस्मदेवाघस्य ४३ अथ

तरसादेगेयंन्द्रपतिगणोक्तपदानुसारंगेयं चंचलसादंगेयहृमयंतीचान्तिन्नलिनसारंगेयम् ४४

व्यमुखमास्येषु प्रजान्यव्यथानिवेधनामान्येषु सतेनीमान्येषुप्रकीनमानेषुशोभनामान्येषु ४५

स्तांगेननलसमानाननसमानानमुत्रकतिचिमुरूषान् त्रैल्यतननलसमानामनलसमानानभ्रन्तमेषां

रुचिकृन्तना सत्यागाः स्फुरत्तुनल्लोयर्चिवर्त्मनि सत्यागाः अविदीनाशमागन्यायधुते नैव वर्त्मना सत्यागाः ४७
यद्दिवाभावनमस्तु स्थितास्मिन लयव्रमरविभावनमस्य देवसभावनमस्य हृदिपस्यावपुषोथ वै दिभावनमस्य ४८
कृतभावासावृतानितिभ्रुवमेलतनघुरोमवासावनिता स्वपतिंवासावनिता चित्तूंधार्मिकजनेभ्रवासावनिता ४९
स्वयं रसो देवात्मा ऊर्ध्वं हृच्छाधिष्ठिता देवात्मा वपुषि समादेवात्मा स्वगुणतनलयपरिस्थितं रसो देवात्मा ५०
नत्सर्वसोमानन्मया रुद्रसमो यः स्वज्ञसोमानन्मया प्रज्ञसोमानन्मया न लोववयोधुविगाहे नसोमाननया ५१
मदं भावरमस्य ज्ञाताम्बमनोरूपभावरमस्य स्वरूपभावरमस्य शदिशजगद्वर्गतमभावरमस्य ५२

न.द.
६
6

गुरुमहिमापरमायास्तंभीनलयष्ठवसतिंयुमाया: त्रियमामापरमाया: स्वगुरुमनवर्यत्रतंतमापरमाया:
५३ शशिनासमहासमहानगदेजननासमहास्तस्तुदं अतिभास्वरयास्वरयाप्रहृद्यातनोभास्वरयास्वर
यागमपि ५५ इतिश्रीकालिदासकृतेनलोदयकाव्येप्रथमोल्लासः १ अथरतिरेकांतेन प्रापिनले
नात्रमंदिरेकांतेन तांपुनरेकांतेनप्रामवतारिपुमदातिरेकांतेन १ वभौसमारसागरस्यकासमार
साईश्री: मधु:ससारसारवसदाससारसार्णव: २ समदयिताशालीनांकेरलकालिशालि
रुचिजिताशालीनां अदिनमनीशालीनामिनलिनीमध्यसमुच्छ्रिताशालीना ३ ऊरवायच

सारसकाऊरतांऊरवाव्यनगोपितयाऊरवात् कमलंशनवद्धनयंकमलेकमलंनविलोभयितुंकमले

ध अग्ऊरतिमहिमानीत ननोथविमह्नोसिंग्रूतमहिमानीतः भवनंमहिमानीतःस्मरेणापवितःशरा ॥

महिमानीतः५ स्मरस्तूचितयाजगतःक्षतिस्तचितयाभवद्धिचंपककमडलं नदस्तूचितयास्वप

यानिरस्तूचितयायथाविशुंदंपतिकौ ६ विरलोञ्चपलाशास्यश्रीचुंरंपुष्पंवभवचपलाशास

स्मरनीचपलाशास्यप्रारणाथगापचाहचपलाशास्य ७ ञरतोवभुर्निशाहयाविभाविभाविभा

विभाःकलास्वतेषुसत्यते रदारदारदारदाः ८ वत्सकोकस्य३हलननाशोकालिप्रदे

न॰द॰

७

कामेनाशोकालिखनहुंहानिभिः सदिदृनाशोकालि ९ स्मरस्य युद्धरंगतां स्मारसारसा।

रसा जितावियोगिनः स्मृमतेनतेनतेनते १० उन्नमुनामधुनानाश्रयतिमेतिंकोविनांग

नामधुनाना ११ तिलनामधुनानाविधमूयत्किलनदर्थनामधुनाना १९ पिको पिको पिको

पिको कुयोगिनीरमर्तसीयत्र वचांसियंगमालपत्रितानितानितानिन्ठ १२ श्रीरापिकला

पेनसहदूमाम्रावलीषुपिकलापेन कलापिकलापेनमर्तासकारिवागपिकलापेन १३

सहकारहृते समयेसहकारहणास्यकेनसस्मारपदं सहकारसुयरिकांते: सहकारम

[illegible]

अथिवातकामथुरागादगमेभ्रमरपटलिकामथुरागाः पीत्वोत्कामधुरागाः द्रुतमहृतततः
श्रियोथिकौमधुरागा १५ नसमानसमानसमानसमागममापसमीदावसैतनमः भ्रमद
भ्रमद भ्रमद भ्रमद भ्रमरछलनःखलुकामिजनः १६ गतमत्रचयेनगृहादसमुत्तरतांत्तर
तांतरतांतरतो परएवविकारद्रुयाध्यक्षहृतमसंतमसंतमसंतमसन् १७ क्रुथिकांतवशं
नवदामसमापनयापनयापनयापनया नमतेनुघयेनचतामशनैरवतारवतारवता।
रवता १८ नमसोविवरंउस्रमेतदागमागतरोगतरोगतरोगतरः वदकांतमवेदायथाघ

न.द.
८
8

श्रितिनिगामतागतःस्ववंधुकामनागतः पतापनामनागतस्तमाकामनागतः २० युग्मं ।

कालननादिवसेंतेऽस्समशारमसोठहघनादिवसेंते आलिथिरनादिवसेंहसूायत्रात्म

नोर्थनादिवसंतम २१ स्वयमघमंदारितयायुक्तोयुक्तेनलःसमंदारिजया आरामंदारि

तयामदनेनयियायद्युत्तमंदारितया २२ अनुव्रतासमानंनेसमानंनेदभीमजा तमिंदु ।

नासमानंनेसमानंनेदनेवने २३ हहरुचिरामावलयस्वहशमितिएयविप्रयस्यरामा

वलयः प्रातारामावलयःस्फुरोगिरायद्युदरे भिरामावलयः [illegible] नवऊसयानमवा

राम
८

गागंतुनैकृत्यतासमानमनागाः अजनि पुमानमनागा श्रित्यससत्कुसुमदानमा
नमनागाः २५ रुचितंसखि सादमम्बुजालमतन्तनेतन्तुतेनन्तुतेनन्तुते ननवानै
ननवाननवाननवाभिहसेवरणेमितिमेघ्यतिमः २६ अपिचेत्यनगानवतानव
तानवतानवतास्तततामयुना इहसौख्यमगोचरमाचरमाचरमाकर मास्मनरम्य।
तरा २७ इहलालिकयालिकयानकचेरितिकालिकयाकथिता दयितंसमयास।
मयादयराव्यहरत्समयासमयाचतया २८ त्रिभिर्विशेषकम् अतिरुचिमानस्तवकः

न.द.
४
9

सरस्तयोर्येविचीयमानस्तवकः ३हरवल्लमानस्तवकः श्रियायितिपरोनयत्समानस्तवकः २९
श्रहणानरयपरागस्यप्रसवंप्रेतिष्ठनपुनरागस्य हसितैरयपरागस्यस्वेस्निग्धंत्पपिलेवेपपुरयराग
स्य ३० अवेतयल्लवालयान्गानश्रितालवालया ललतालेयववालयावभेन्ययावबाल
या ३१ व्रततीनामालीनांमध्येनोव्यचिन्तुंगगनामालानां श्रध्येनामालीनांस्मिन्नाम
जानन्मदाब्रनामालीनाम् ३२ कमितकुम्भकलशादिहसार्थनभागपरागपरागय
गपरा स्थितिमायतयेवहतःसपुमाननयाननयाननया ३३ समनेनसमायत

यावयिनागः स्तवकस्तनसमायतया ३३ स्मानसमायतयानसैनाक्रो
पिजीवनसमायतया ३४ अभवदनेनानाविस्मयदोऽन्योमानिनी
जनेनानावि अतिसजनेनानाविस्खलनं यत्र भवनमनेनाना
वि ३५ जननादसाः समाननः पदाहतिं समाननः पदेदयो समाननः
स्वर्द्धिंभासमाननः ३६ तनुकटोनमालयानयाभ्रुवोन्नमालया
महार्दशीनमालयानिलावधूनमालया ३७ श्रितत्नसदारमाभिः

ने॰लो॰द॰ माध्यजनोविहरति मुदारामाभिः आरादारामाभिः स्फुरितसरोजं सरल
प १०
10 दारामाभिः २८ किमयं सरसीमायात्वं यामगुणाम्भसि सरसीमायाः ।
द्रुतमिति सरसीमायायाः कोपेऽस्यानलस्य सरसीमायात् २९ गतपंका
सारसः श्रियो सज्जकुर्मनाधिका सारसः अपि कोका सारसः स्थिता उ
दर्धिस्तु हंसिका सारसः ३० कान्तनिरस्तमिताभिः स्फुटमद्विरियं विहरति
रसितमिताभिः अनति तरसितमिताभिः करमेत्तानदयं कियतीभि रसिभि
ॐ ः श्रीः

अलिर्मिलत्परागतः सरोरुहात्परागतः समस्तमुदापरागतस्त्वदीयमाप
रागतः ४२ अपथ्यकामानलिनीनां स्त्रीणां सेव्यै र्मनोरमानलिनीनां वि
धुतमानलिनीनां पंक्तिर्विततानामलिमीनां ४३ सरश्रियो मनःसरोजत
तरंगतः भयेमदत्तरंगतः स्तनजनस्तरंगतः ४४ अपथ्यनीरतासारसतः
फेनपरीताघयांवरतासारसतः अतिमधुरवरतासारसतस्तीरमितास्त्री॥
ततिस्थिरतासारसतः ४५ सचोपयावलीनतः समस्तभावलीनतः नय

न.र. म्यथावलीनतः ४८ जनोवलीनतः ४६ दिशाकामैगौ रम्त्रानोमदनेषुवि
११ रुतिमानंगेहं इतिपरमानंगेहंनतः प्रियामनयोर्दिविमानंगेहम् ४७ ग्रा।
॥ रुणम्भस्तलेनेनमापिचसौञ्जैर्गुणम्भसलेनेन भाव्यमहस्तेनसकुरमस्यहिता।
मैतेषुरसेनेन ४८ यतोयतोयतोयतोरवेमेरिषिसंचयः महांथकारसंचयः
स्तनस्तनस्तनस्तनः ४९ छादितरवि तानेनचापिचकालेनसखरवितान।
न जितरुचिरवितानेनव्योमानावमकुरितमकुरुपिरवितानेन ५० प्राग्भीः

अंघोघतोंत्तुराजतः श्रियंप्रखमापराजतः यथाबुदोव्यराजतःस्मरायतः
स्मराज्जितः ५१ इंथनेकालंकालंकालंकालंवियोगिनीशशिनंतं अ
धगाकालंकालंकालंसमीतिन्नंप्रोघंने ५२ तरत्नशार्वरीकरासतो
जडंःमिरेकराः नगानुशार्वरीकराःप्रवुद्धकैरवाःकराः ५३ वयस्यतान्त्र
विनिर्येनयेनयेनयेनये वशंनरोनयन्समन्वतेननेननेतनत्ते ५४ स
हस्रहावमादरैःसहासहासहास्मरस्मते स्मराहरायथास्मितेस्मास्मरागमाद

कु
रिं

न॰द॰
१२

मधुप्रपीयचाभवन्ननतानतानतानताः रमारमारमारमाकुले

जनेऽत्रहासया ५६ भ्रमरैर्द्रागमत्तानिप्रपीयचमध्वनिसान्

रागतानि दर्जनिरागमत्तानिपायचयनंजनरसरागमत्तानि

५७ गुरुरवास्थितैः प्रियैः सुहृद्वस्त्रकाः कृताः महरवस्तुका

सिरेनहूरवः तनानरवैः ५८ समदमहेलाभिः स्फुरितगण

भितनः स्मरमहेलाभिः श्रीः मदमहेलाभिस्तथैवबुधवर्गैः

रहसि ग्लानाराममलयुष्मिन इवन्नेरि हृतनावतनाकावलयः चतसि
नाकावलयस्वनौनिर्मताराव लयः ६० नयाईथीरमायया मुताम
नारमायया नतोविहारमायययवयः हृतारमायया ६१ सा
यं कामायासीन्नातिनीभैमीनलस्यकामासीत् कामनिकामा
यासीद्युतिं तदिष्टां वसंधिकामायासीत् ६२ इतिनामासाया
नां नलः कलिभवां वसेननामायानां व्यसनानामायानांनिधि

न·द·
११ स्वयंवरादनंतरंमहीमहीमहीनथीः ररतेनैषलसदारराजराजराजताः
६४ इतिश्रीकविराजकालिदासकृतौनलोदयकाव्येद्वितीयोल्लासः २
13 अथपसरहषभाः स्वतः येलनतः विंचस्थितामहात्मास्वरतः यः कृ
तिभुभास्वरतःपप्रच्छुसंस्तुतिश्रमनिभः स्वरितः १ यप्रासामाया
मितयाहृतः श्रियाधीमद्दुहितमायायामितया नयधिगमायामित
यासहयाघमनुष्यलोकमायायामितया २ प्रतिविकलेमायायासदुष्कृ

शुभं श्रीलोमांथयियासियतोतिलोष्यावरोकुलोमामायाश्चवश्च तिव
स्वादिभ्यः श्च त्वाकलिहत्सवासवक्षुरिभ्यः मव:सर्वस्वादिभ्यश्चकोपदोषा
समदभ्रुवः स्वादिभ्यः ४ मवर्तमानचहतयासयोनलेस्वरोत्तमानवा
या नेनानवलनयातहोवयास्यतानमानवलनया ५ इतिवलवा
नंतरतःकलिःकलैनजगदिवानंतवतः प्रवहितवानंतरतः नह
द्विगुनलस्यविविधुशिवानंतरतः ६ सोयसयोरातःश्चकरविजि

ना॰टि॰
१५
15

आज्ञाहारोदरतः स्वपुरान्विशिष्यातवानुदारोदरतः ७ असमानाना
हारिः स्रैनं शब्दाश्च किम्वमनानाहारि अपितेनानाहारि भ्रांतंभूषणाम
पास्वनानाहारि ८ भूवमेरोदस्यभमन्वस्तः पथ्यपदंसरोदस्यस्य नच
पुनरोदस्यस्य त्रायणायाभ्रस्तुदं पुरोदस्यस्य ९ नास्वरमानानावासस्तस्त्र्व
गाजह्रूवर्षमानानावासः अपिमदमानानावासस्वरोषजलपिंनरत्नमा।
नावासः १० नापशतेमवसानोऽवैरितीमोस्पवाहृतेनवसानो चैलांते

तद्धास्मत्वार्पयानीतिरिवेवेतिविपदिस्मायायां निजवासस्वापायान्वि।
कन्यमुमोचतामिहस्सस्वापायायाम् ११ वध्यमानस्तेनश्रमेणकालि
नावध्यमानस्तेन सहरिपुमानस्तेनः स्वभाग्यदोशाः क्रमसहि
मानस्तेन १२ म्रगतुल्यमारसदाविः श्रममध्यियातनन्यमारसदा
विस्फुरितमारसदाविस्मृतानगायत्रविपिमारसदावि १३ शोक
भरोदस्तेनश्रुतोनलाभाद्वेवलिरोदस्तेन दुर्मकरोदस्तेनः स्वयमप्र

नं द.
१५
15

कुभवान्शांसत्वस्तनापदमित्याश्रयोन्तशांसत्वस तं देशांसत्वस्यप्रा
प्रपन्नंतःसत्वेराभ्रशांसत्वस १६ मयपनाशमयं तं कापिदवायोद
दर्शनाशमयं तं सवलेनाशमयं तं सकजमजित्रुद्धुअरनाशमयं तं १७
सवयतमागासेन सविषेणाविहूपवोमनागसेन सहिजानागसेन
मोक्षश्वात्मात्सवेद्यनागसेन १८ सातसाकल्यं तेवपुर्मनाम्रनावा
ससाकल्यं ते येयमासाकल्यं ते गर्गादयेर्दधानिभ्रतिसाकल्यं ते १९

अपिविनान्नामानेन अयणोयोनर्जर्यणोनामानेनः स्वांगेनामानेनः
सुर्विपदोनाहिनाहिन्रणांमनेन २० ब्रजसखमाहीनश्रीवत्संत।
हिनः शमायाहीनः स्निग्धोमायाहीनः स्याज्जनमस्वतायाः श्रेनौ
नमायाहीनः २१ प्रीतिरसादनवनतः हृवानहृसन्मात्मसानद
वनतः २२ अकंप्रदायंतांसततममनुतचाधनोपपदायंतांद्य
निसप्रदायंतारंदधनोस्पहयाश्चनंनदायंतारम २३ ॥श्रीः

न. दृ.
१६
16

अथ्यस्तस्मादमयेत्यासादमयेत्यात्मशार्मनिद्रा ३ मूचे धीहिंसा
दमयं त्यासादमयेत्यागमकृतसन्धदानसाः २४ नच्चपदेव्याली
नां दमयेत्याभ्यां तमास्यदेवालीनां नकहंदेवालीनां नतिदध्याने।
वनेपदेपदेव्यालीनां २५ साचससादारामसीतेव यासमादारामासी
नेयासमासससादारामा यामासस्सादारामायायासादारामान्वयेत्यन्वयेत्यभ रू
त्वंसतिरसादारामा २६ वेगमालायामितयाघोपणमीयुतालन्नायासि

रथसकलापासितयाहत्वारीन्सांयथवानकिलासितया २७ सकथंमा
नवनात्नांन्यायविदाचरत्मितेव्यमानवनानां शृतसोमानवनानां
दाराणांत्यागमनुयमानयनानां २८ परहृतमेतमेतत्वेनःस्मरा
मितन्त्रस्थतोसिमेतत्वेन दोषसमेतत्वेनप्रद्रुषयेना जसत्वमेतत्वे
न २९ हृदयोकायस्तेनस्पीयितयथैवयावकायस्तेन यात्कायस्ते
नराजेतसुहृदितवाधिकायस्तेन ३ न्यस्यापदेशकामिनःस्वजनायं
यापनतनपदेशकमितः अरिहंदेशकमितिस्मितस्तत्वमयागतो
सिवामितः ३ ३१ यघप्रासामनुरुरोदः जहुरंयोढ्युरंजमानुरुरोदः

न.द. अथकलासांमानंस्येवंजनोदयतिचांगनामानंनेहारेनामानिंतेज
१८ नमैनचेषोकऊंस्सनामानंते ३३ उञ्शिरोदादावानालयेपञ्चा।
17 लेम्रुवंयरोदादावा ध्रुतिमकरोदादावा हूलंसामहनलंसरोदादा
वा ३४ म्रगाङ्कलमाख्याथिसचुरंविभ्रहनंसमाख्याथिः वीर
य्यामाख्याथिषितभुजगमीमाञ्जेयमाख्याथिः ३५ साङ्कवना
सादासादासावेगमनाभीमनेदनासादा साङ्कनयनासादासाव
जगरव्यासिवाम्रुनासादासा ३६ अथयथावरोहास्यंतंस्वास्तसदसं
स्वरिउनरोहास्यंतं नमयिरुरोहास्यंतंन्यस्यतदासिकरोन्नवरोहास्यंतं ३७

नांपुनोरेकामयतः क्रूरांविरातःस्मरांनिरेकामयतः कांतारेकामय।
तास्त्रियंनकांतेद्रुयहूरेकामयतः ३९ एतवानमहंतेनत्रासासिम।
यानवमहंतेन ४० हमनुत्वेनिशाय्येतेनः स्मरदासांम्योच्येतिवशा।
येतेन दत्तैशायैतेस्यिनयासांविनम्रगदशायेतेन ४१ दत्यम।
संगाहितयापदमयंत्वाविपिनमयरागाहितया उज्ज्वलरागाहित।
याहृघ्नाप्तोराचकेदरागाहितया ४२ पदवापदवापदवापदवा
रपतोऽविनेविललापचरा नरसांनरसांनरसांनरसाव्वपदुः
स्वरहग्नव्वसखेमराक ४३ ॥नारायणायनमः॥श्रीः॥श्रीः

न॰द॰ हमाकोपशुरः स्मरमास्मरमास्मरमास्मरमास्मरमाभवता ननुसाकिमुक्ते ।
१८ दयितास्दयितोदयतोदयतोदयतोभवतीहसत्वं ४४ अपराद्सभद्
18 यमांद्भयितोनवसमनवसानवसानवसात्जसुतक्जनेत्रवहेः वरुणं
नरदांतरदांतरदांतरदाम् ४५ करमाकरमाकरमाकरमावलय ।
वसत्नेममस्याहि हरेः दरतोदरतोदरतोदरतोविहितैर्मरुतांसुकर
नमिमां ४६ नदरिनिश्चये सामस्तद्धिमनारमयारमयारमर्यरमयावसन ।
नसुपैमिकपरप — मीशामनाशामनाशामाशामनाः ४७ नयमा
नयमानयमानयमावसपत्तविवासममुभवता भवानीयमयाषमरोम

[illegible]

यमनायमनायमनायमनागविवीद्यतंद्रवनीहयरः मलो
निषिधेस्वरततगलन्नवमानवमानवमानवमाः ५९ समयास
नयासनयासनयाहासहद्धत्याविपर्दसापरम् हिनदेहिनदे।
हिनदेहिनदेपलपद्धकुथानरदेवमता ५ समभिः कुलकेम्
साविधुराथावेंतेरत्रैघंकापिनिरपराथावंतं सायंसाथावंतभदि
शापञ्चसतन्नराथावंतं ५२ व्याकृतयेवारितयाविधेगीतिरनेनरि
दृयेवारितया स्वपिचययेवारितयायया शापश्रीजलोद्वयेवारित
या ५२ प्रतिषिद्धानायमसाप्रापिसवाहोस्वराजयान्यायस बहुधं

न.द. प्रगमम् संछन्नामामाश्रासानंदातज्ञोभ्य नावनामाश्रासा शेताकेना
१९ माश्रासावबसद्धतदेह्यामानामाश्रासा पथयदापदापरिभ्रमंनये
19 नयापदापदाम वनावनावमाथ्यपहजीवनाक्षामभवत् ५५

इतिश्रीकविराजकालिदा

सकृतौ नलोदयकाव्ये

तृतीयोध्यायः ३

अथांतेगोपायस्व श्रवणेननलस्य सांगोपायस्व वसुगागोपा
यस्व मनोमस्विंजगोपायस्व १ निशि च दिवाचार्यस्वतनस्यनल।
विविक्तयेथवाचार्यस्य ४ ग्रामेवाचार्यस्य द्विजोत्तमैः शिष्यकेतिवा
चार्यस्य २ अयनयनेत्रासादि अचुराष्टः केन विजुने त्रासादि।
यत्रवनेत्रासादिक्रांम्यासागताम्रुगनताम्रुमेत्रासादि ३ साक्षीनाय
तनेन स्वारहं भैम्याययेम्रुनायनतेन स्वनयेना यनतेन प्राम्पेना
सौम्यस्नोधनायनतेन ४ वसनेनामास्यसेनक्षामिममायविवियि
प्रास्वसेन छन्नविसास्यसेन स्वजवेन भतेनमवतिसास्यसेन ५॥

न॰२॰ सैवनस्तेनागायिदिकानी तिजनैनतत्वमूतेनवागादि भर्तृकृतेनस्त्रा
२॰ गादिस्वदेतनभुविवस्त्वपतिस्ततेननागादिधुगमम केपूचेतनयाया
७० नपस्वपदमुपेत्यतेषुचेतनयायाः श्रीमैचेतनयापादार्तिस्तांडुः
महावचेतनयायाः॰ निजयामेतेनसमयामस्तुपर्णांश्चायिनायमे।
तंसमयाः सचिवसमेतंसमयागिरैवमजनिष्ठनोत्तरंसमया ८
दीनानायतनस्यानानायतनतमोपायिहतः नामस्यतनयता।
करोदीनानायतनः पञ्चवाचालीनामार ९ दीनायानायतया
विनासमेविहीपयानायतया नावल्पियानायायतयाको।

ह्लतकर्मीनेनत्वागतोस्मिवचसेशतिनस्यमानेनवा नवेदयमानेनत्वास्मा
स्वीहिमेक्रचयेनेछुर्योयमानेनवा ॥ तत्रावर्णायानतस्वनयाङ्गेमे
मनस्यपर्णायनत वलिनरुपर्णायततस्तस्यावर्णायततसलस्या
गमनायसङ्कन्तुपर्णायत: १२ सारुतसामान्येनस्वांविनवत
मुरुतत्यसामान्येनतत्वरहमानेनस्यंयवंस्मरतितांजसामान्ये
न: १३ रहसितदासन्नाहस्यितरतिकामीनलंमुदासन्नाह।
सास्मदासन्नाहयावधामोव्रजेषुदासन्नाह: १४ सावमिता
वध्वानःस्वगर्तोः वर्षवुत्सवकेहतावध्वानसमगहलावध्वानःस्वप

यजनशांतंमितावध्वानः १५॥

न.२. तत्वरयामायायाम: प्रणयीतमनिर्त्रेयामाम: नलजायामायामासिते।
२१ त्रचेद्ध्रुवपियामायाम: १६ मींभजमानाम्बास्याच्चूतमसैचेत्रवा
२१ घमानाम्बायस्या इतिमतिमानाच्चस्यान्यायमानाप्रोक्यविकृतिमा
नाम्बस्याम १७ अयरयमानांवंतेशास्त्राणिनल: प्रभास्वमारा।
वंते जगामारावंतन्दपेन्द्रमारोप्यगरुत्मारावंतम १८ स्वांस्वरू
तावसनस्यदलाणाहृदबिनसंगतावसनस्य भूभर्तावसनस्यव्यस्मयत
रयर्द्धुनैघुतावसनस्य १९ फलगणानायदकास्यप्रर्हगांसोघ्नौर
नायदतस्य नयेस्यनायदतसाव्यपितदाहृदयबोधनादतस्य २०॥

वलजितदेवार्याभ्यांघविनिमयोऽयुगपदेवार्याभ्यां संमर्द्देवार्या ।
भ्यांव्यथापिसंस्टश्पस्तदेवार्याभ्यां २१ तदद्भुतमद्वमतसहत्या
स्वदैहेनाथिकतमतमतमतः कलिहन्त्रतमतः स्फुटमेवग
तोनलस्तनतमतमत २२ पतितमलसमेतस्याभेम्याःशापेसा
लसमेतस्याः आर्त्तिवलसमेतस्याश्रितस्य धारणप्रदोनलस ।
मेतस्याः २३ कलिमितिनानामायंनतत्वमंचन्महामनानामा
यं कीर्तिधनानामायंसदथात्तिहरंतिरिपुजनानामायं रुधयुगंम
म्यघनन्नाम्नस्तेनप्रा,चितराजामहात्मनाम्नलेन सालननाम्नस्ते

न·द·
२२

कर्दमानन्दनेनत्तमहतिनीनोऽभ्युवोयमानंतेनः स्वधामानंतेनत्रे
मूर्णाभीमेनजितैर्विमानंतेन २६ सोयमक्नेनायततामित्र स्वनलः
समेत्वनेनायततां वहतिदिनेनायततांपुरींश्रियेएणाश्रितांजनेना
नायततां २७ सज्जनतामहितस्यवाग्रेनरलोकस्तचितामहित
स्य सद्धिषतामहितस्यहृतंपुरस्येनएणाततामहितस्य २८ प्रथि
तमायायामावांस्तुचिरयवसनावन्द्रुतमायांमायायाम् वारुतमाया
मापान्नत्तः स्मरन्वासमसस्मायामायायाम् २९ तंस्वनयानंतरा
सान्निध्यगतमवेत्तनन्वयानंतरसा अभ्युदयानंतरसावयितमुदानैषय

तन्नुन्नालीकेनतुंसास्थियेनसम्मरवनालीकेन किंहीनालीकेनस्व
कमित्राहृतरिपुजनाकेन ३१ तंसाम्नामानयतःपरीतबहुथाग
णाभिरामाननयः स्वजनगिरामानयंतःस्ववसावसतिमयिव
रामाननेयः ३२ सुमम तदैसेवासावासस्त्वांविहृतिमहेर्वहन्स्ना[illegible]
सावासः स्थिरभावोसावासस्त्रिग्यःसौरत्तनरुपतिवासावासः३३
रुपधामनिशांतेनव्यतीत्यभैमीसमागमनिशांतेन द्विषताम
निशांतेनस्वस्तरोहष्टःश्रितोहमनिशांतेन ३४ धन्नजडिमाने
हासोहतुपर्णोपिहप्रमाने हासी आत्मसमानेहासीदधिहमे

नंनलोदिमामेहासी ३५

पमत्रं

न·द· सामुसमासामासखपुरेनाःलोयमासामास ह्रीणमासामासम्भ
२६ ममममनानापिस्मृखमासामासः ३६ म्रयमहदाराजितयास्व
पुरंचमानलमदाराजितया सासिगदाराजितयापुरमभ्यया
दुदाराजितया ३७ मथिनानामायासित्वयामनोत्तममाविना।
मायासि मनुखमामायासिघृतायालकेतननामायासि ३८ श्रा
सुक्तोदेवननःसोम्यभवतुरूपकःममादेवननः येवसविभिःदेव
ननःश्रावतेःअममपिमपदेवननः ३९ सचराजायततेनघृतेत
पर्तोजितोप्यजायते तेननिपीजायनतेनात्मकस्याग ःस्रुरातराज्ञा

गणेः मानः

अयिभवनेत्रायस्वस्वमुवंडुध्वकरमुदंष्ट्रायस्व धुतवलेनत्रायस्वहेनेहा
मांयमितनेगात्रायस्व ५१ हरिपवमानपूस्यस्ववलादूदितगलिनोन्वम
यमानस्य स्वैयानयमानस्यप्रणयमथास्पुष्करःसनयमानस्य ५२ सुगं
अरिसेनानाशस्याश्रितवलेनतेस्तुचेतनानाशस्या एवितनाशस्या
लोकयशोभिःकदानानाशस्याः५३ धृतिसननामनलस्यपीकुलवक्र
नामनलस्य अहितानामनलस्यप्रयोसाद्धवलेननामनलस्य ५४
शुभमस्तुदमनानामस्केनसाप्यतराजंमहात्मनामस्केन ५५ नाना
मुक्तेनमघगासितलेनहृंनामस्केन ॥ ८ श्रीःनारायणायनमः॥श्रीः

न.द. पुनश्चैनैषयेनपुरित्तायतायतासदायमनुसन्महाम हात्तसंप
२४ दं ४६
२५ अरिसंहृतिरसवतेपुष्पुचांपदमापदमापदमापदमा सुखदंचअना
पयप्येवहरिः यतमायतमायतमायतमा ४७ इतिश्रीकविराज
कालिदासकृतोनलोदयकाव्येचतुर्थोल्लासः ४ छनलोदयका
व्यामदं लिखितं उदय गनिरवमणो वमया. मकरेचगतेकि
रवंद्रमसि पारापरविते चवज्रभाकरे १
हायानि =